

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
Факультет іноземної філології

СУЧАСНІ ФІЛОЛОГІЧНІ І МЕТОДИЧНІ СТУДІЇ: ПРОБЛЕМАТИКА І ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали

II Міжнародної науково-практичної
конференції для науковців, викладачів,
учителів, здобувачів вищої освіти

20 квітня 2023 року

<i>Мішкурова Ірина, Жукова Анна</i> Особливості формування лідерської компетенції у курсантів військових закладів освіти та здобувачів освіти цивільних закладів освіти на заняттях з іноземної мови.....	127
<i>Пивовар Юлія</i> Sprache als Schlüssel zur Integration der ukrainischen Flüchtlingskinder an Berner Schulen.....	129
<i>Риженко Марина, Анісенко Олена</i> Teaching English to Students of the Philological Department.....	132
<i>Руда Наталія, Жукова Катерина</i> Проблеми навчання синтаксису при вивченні граматики китайської мови....	134
<i>Ситнікова Валентина</i> Оцінювання рівня сформованості англомовної граматичної компетентності в умовах дистанційного навчання.....	136
<i>Скразловська Ірина, Алібекіроглу Сертан</i> Значущість навчальної дисципліни «Міжкультурна комунікація» для професійної підготовки філологів-сходознавців.....	139
<i>Тучина Наталія, Красовицька Лада</i> Удосконалення практичної підготовки майбутніх вчителів англійської мови.....	143
<i>Українська Ольга</i> Навчання майбутніх викладачів англійської та французької мов адаптування автентичних текстів для контролю читання.....	146
<i>Холодняк Олена, Васильєва Марина</i> Methods of Analysis in Formation of Foreign Language Communicative Competence of Applicants of the First (Bachelor's) Level of Higher Education..	148
<i>Чехратова Олена</i> The Role of Artificial Intelligence in Language Learning.....	151
<i>Чухно Олена, Шумакова Ольга</i> Принципи розвитку емоційного інтелекту учнів основної школи під час навчання діалогічного мовлення.....	153

- teacher]. *Education will save Ukraine!*, *Proceeding of 1st Ukrainian Readings Honouring I. Prokopenko*, 275–279. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6928382>
- Shidiq, M. (2023). The use of artificial intelligence-based ChatGPT and its challenges for the world of education; from the viewpoint of the development of creative writing skills. *Proceeding of International Conference on Education, Society and Humanity*, 1(1), 360–364.
- Tuchyna, N., Perlova, V., & Chukhno, O. (2021). English trainee teachers' perspective on synchronous and asynchronous language teaching. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 2 (105), 88–97. [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(105\).2021.88-97](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(105).2021.88-97)
- Yang, N.-D. (1998). Exploring a new role for teachers: Promoting learner autonomy. *System*, 26 (1), Article 1. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(97\)00069-9](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(97)00069-9)
- Zhai, X. (2023). ChatGPT and AI: The Game Changer for Education. *Tellus* <https://www.researchgate.net/publication/369234378>

ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Олена ЧУХНО, Ольга ШУМАКОВА

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Емоційний інтелект є здатністю усвідомлювати й розуміти власні емоції й емоції інших людей, а також конструктивно керувати власними емоціями для корекції своєї поведінки й адаптації до умов оточуючого середовища. Емоційний інтелект допомагає будувати міцні стосунки, досягати успіхів у всіх сферах діяльності людини, контролювати почуття й емоції, перетворювати наміри на дії й приймати обґрунтовані рішення. Його розвиток є вкрай важливим у контексті навчання дітей основної школи, чия психіка продовжує зазнавати активних глибоких змін.

Оскільки емоції здебільшого виникають у взаємодії з іншими, а основною формою соціальної комунікації є діалог, доцільним є інтегрувати розвиток емоційного інтелекту у процес навчання учнів середньої школи англійського діалогічного мовлення. Вважаємо, що паралельне формування вмінь діалогічного мовлення й розпізнавання емоцій та керування ними на уроках англійської мови відобразить умови природного спілкування й сприятиме швидшому оволодінню учнями здатністю до ефективної міжкультурної комунікації.

Актуальність проблеми емоційного інтелекту, його сутність, вплив на розвиток особистості, можливості вимірювання й розвитку досліджуються багатьма закордонними (Bar-On, 2006; Goleman, 1998; Salovey, & Mayer, 1990) й українськими (Березюк, 2002; Коврига, 2003; Носенко, 2012) науковцями. Проте питанню розвитку емоційного інтелекту під час навчання учнів основної школи англійського діалогічного мовлення приділяється недостатньо уваги.

Метою розвідки є окреслити принципи паралельного формування вмінь діалогічного мовлення й емоційного інтелекту на уроках англійської мови в основній школі.

Аналіз особливостей психологічного розвитку дітей основної школи, висвітлених у науковій літературі (Токарева, 2013), дозволяє сформулювати низку рекомендацій для розвитку їхнього емоційного інтелекту. Вбачаємо, що, працюючи з означеною категорією учнів, учителю необхідно звертати увагу на розвиток:

1. Емоційної свідомості учнів. Учні повинні навчитися розрізняти та розпізнавати свої емоції та емоції інших людей.
2. Емпатії. Учням потрібно навчитися розуміти та співпереживати емоційному стану інших людей, проявляти співчуття та підтримку у відносинах зі своїми однолітками.
3. Соціальної компетентності. Учням необхідно вміти ефективно спілкуватися з іншими людьми, розуміти невербальні засоби спілкування (вирази обличчя та мову тіла), виражати свої думки та переконання, слухати й розуміти інших.
4. Саморегуляції й управління емоційним стресом. Учням слід навчитися керувати власними емоціями в стресових ситуаціях, знаходити способи релаксації, вміти приймати рішення в емоційно напружених ситуаціях, які не тільки відповідають їхнім потребам, а й допомагають їм вирішувати проблему ефективно та без стресу.

Зважаючи на означені вище рекомендації, а також особливості навчання діалогічного мовлення, окреслені в науково-методичних джерелах (Васьківська, 2017; Голуб & Галаєвська, 2005), рекомендуємо дотримуватися таких принципів розвитку емоційного інтелекту під час навчання учнів основної школи англійського діалогічного мовлення:

1. **Формування безпечного навчального середовища** шляхом: *створення сприятливої атмосфери*, що надає учням можливість почуватися вільно й звертатися за допомогою (зокрема емоційною) у будь-який момент; *розвитку довіри*, що сприяє обміну думками й стимулює учнів до вираження емоцій, обговорення їхніх причин і наслідків; *активної участі учнів у навчальному процесі*, що сприяє їхній самостійності та розвитку критичного мислення; *розвитку здатності до соціальної взаємодії* для ефективного спілкування з іншими людьми на основі взаємної поваги й довіри.
2. **Створення комунікативних ситуацій, що здатні викликати в учнів певний емоційний відгук.** Для паралельного розвитку емоційного інтелекту й вмінь діалогічного мовлення доцільно пропонувати учням укладати діалоги в межах мовленнєвих ситуацій, які передбачають використання емоційно забарвленого мовлення. У такий спосіб учитель створює умови для навчання учнів усвідомлювати власний емоційний стан, розпізнавати емоції й керувати ними.

3. **Розвиток навичок активного слухання.** Активне слухання є важливим елементом діалогічного мовлення. Вчителі повинні навчати учнів активно слухати інших, звертати увагу на мовлення, міміку й жести, щоб зрозуміти не лише зміст висловлювання, а й емоції та настрої співрозмовника.
4. **Забезпечення можливості для кооперативного навчання.** Діалогічне мовлення – це діяльність, що у тому числі передбачає спільне продукування й обговорення ідей. Вчителі можуть сприяти цьому, розробляючи завдання, які вимагають від учнів спільної роботи для розв'язання проблем, обміну ідеями та досягнення взаєморозуміння. Крім того, забезпечення можливості для спільного навчання може створити більш демократичну та інклюзивну атмосферу в класі. Учні з різними рівнями знань та навичок можуть працювати разом, що допоможе їм краще зрозуміти й поважати погляди та досвід інших.
5. **Використання відкритих запитань.** Відкриті запитання спонукають учнів критично мислити та висловлювати власні ідеї своїми словами, допомагають учням вдосконалити навички аргументації й критичного мислення, стимулюють учнів до активної участі в обговоренні та сприяють розвитку навичок комунікації та соціальної взаємодії.
6. **Заохочування рефлексії.** Вчителі можуть заохочувати учнів до роздумів про свої комунікативні вміння та емоційний інтелект, наприклад, про те, як вони висловлювали свої ідеї або як вони слухали інших. Це може допомогти учням визначити області для поліпшення та встановити цілі на майбутнє.
7. **Диференційоване навчання.** Учні мають різні стилі навчання та здібності. Вчителі можуть диференціювати навчання шляхом використання: а) різних режимів роботи (в парах, групах тощо); б) диференційованих за змістом матеріалів; в) градації складності завдань. Робота в гетерогенних парах і групах, де учні можуть відрізнитися один від одного рівнем комунікативної компетентності, фонових знань, поглядами, інтересами та ін., створює сприятливі умови для розвитку толерантності учнів до думок співрозмовників, контролю власних емоцій, аналізу емоційних станів інших.
8. **Надання зворотного зв'язку.** Зворотний зв'язок необхідний для поліпшення комунікативних навичок учнів. Вчителі можуть давати відгуки про комунікативні та соціальні вміння учнів, такі як ясність висловлювання, активне слухання і шаноблива поведінка. Це допоможе учням зрозуміти свої сильні сторони та області для вдосконалення.

Отже, навчання діалогічного мовлення учнів середньої школи є сприятливим середовищем для розвитку їхнього емоційного інтелекту. Заохочуючи учнів до активного слухання, співпраці з іншими, критичного мислення, обговорення думок та емоційних станів, вчителі можуть допомогти учням розвинути комунікативні та соціальні вміння, необхідні для досягнення успіху в школі та поза нею. Використання виділених принципів уможливує створення безпечного та інклюзивного навчального середовища, у якому всі

учні можуть брати участь у бесідах і розвивати здатність до ефективної взаємодії з іншими.

Список використаних джерел

- Васьківська, О. Г. (2017). Діалогічні уміння як засіб формування соціальної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу. *Дидактика: теорія і практика: зб. наук. Праць*. Київ: Вид-во Ін-ту обдаров. дитини НАПН України, 94-98.
- Голуб, Н.Б., & Галаєвська Л.В. (2015). Навчання діалогічного мовлення учнів 5–7 класів на уроках української мови: методичні рекомендації. *Українська мова і література в школі: науково-методичний журнал*, 3, 51-57.
- Токарева, Н.М. (2013). Основи вікової психології: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг: Тов ВВП «Інтерсервіс».

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Надія ЯРІЗ

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Україна

У наш час знання іноземної мови розглядається як один із головних факторів, які позитивно впливають на успішну інтеграцію в світовий простір. З огляду на плани України до членства у Європейському Союзі, володіння іноземною мовою стає запорукою налагодження міцних зв'язків між країнами. Сучасні випускники національних вишів розглядають можливість працевлаштування як на теренах Батьківщини, так і за кордоном. Багатьом з них на ринку праці разом з професійними конкурентоздатними знаннями знадобляться знання іноземної мови та уміння спілкуватися нею.

Українське суспільство живе в епоху швидких змін. Вони впливають на діяльність у різних сферах життя. З огляду на це, підвищуються вимоги до якості вітчизняної освіти. Саме вона повинна швидко реформуватися з метою підвищення якості підготовки фахівців нового покоління.

Наразі українське суспільство переживає складні часи. Війна з Російською Федерацією змусила багатьох учасників навчального процесу залишити свої міста. У пошуках мирного життя вони тимчасово мешкають за кордоном. У цих умовах система освіти України змушена була перейти на дистанційну форму навчання. Застосуванням інноваційних освітніх технологій стало життєво необхідним. Традиційні методи викладання не втрачають свого значення, але вони забезпечували ефективність викладання в аудиторному режимі. Зрозуміло, що в умовах дистанційного навчання, коли заняття проходять у віртуальній аудиторії, забезпечити якісне поліпшення результатів навчальної діяльності можливо тільки при розумному поєднанні опанованих методів і особистого досвіду окремо взятого викладача з інноваційними освітніми технологіями.

Перейдемо до аналізу їх беззаперечних переваг. У першу чергу це наявність інтерактивних баз даних, таких як електронні журнали, комп'ютерні